

Розвиток творчих здібностей старшокласників на уроках технологій

Анотація. У статті розглянуто актуальність та важливість розвитку творчих здібностей старшокласників на уроках технологій, зроблено спробу з'ясувати актуальність розвитку творчих здібностей старшокласників в сучасному освітньому контексті та розглянути підходи до розвитку творчості та інноваційного мислення на уроках технологій.

Ключові слова: розвиток творчих здібностей, уроки технологій, здібності, метод проєктів.

Abstract. The article considers the relevance and importance of the development of creative abilities of high school students in technology lessons, an attempt is made to find out the relevance of the development of creative abilities of high school students in the modern educational context, and to consider approaches to the development of creativity and innovative thinking in technology lessons.

Keywords: development of creative abilities, technology lessons, abilities, project method.

Постановка наукової проблеми. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках технологій стає надзвичайно актуальною проблемою в сучасному освітньому середовищі. Зростаючі вимоги до ринку праці, розвиток технологій та потреба в інноваціях вимагають від учнів не тільки знань, а й здатності думати креативно та розв'язувати нестандартні завдання. Уроки технологій можуть стати платформою для розвитку цих навичок, і, отже, важливо дослідити цю тему та визначити шляхи її подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені різних наукових галузей присвятили значну кількість часу та ресурсів для глибокого дослідження аспектів творчих здібностей особистості протягом тривалого періоду. Наприклад, праці таких видатних науковців, як Н. Воробйов, Г. Костюк, Н. Кічук, В. Моляко, відображають і розвивають глибоку філософську дискусію щодо розуміння сутності творчості, творчого мислення та творчої особистості.

Аналіз наукових праць в галузі педагогіки та психології, які стосуються визначення та класифікації понять «здібності» та «творчі здібності», а також підходів до розвитку творчих здібностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів, свідчать про те, що зазначені педагогічні питання вирішуються різними авторами по-різному.

За словами академіка В. Кременя, творчість є вершиною людського існування, де людина набуває здатність перетворювати реальність, включаючи відносини, норми та цінності, які визначають її життєву діяльність [1].

Інколи поняття творчої діяльності може бути використане в обмеженому контексті, наприклад, як здібності до образотворчої діяльності, тобто здатності до створення художніх відображень навколишнього середовища в наочній та сенсорній формі за допомогою спеціальних художніх матеріалів, методів та засобів [2].

Тому, на наш погляд, до сучасних досліджень творчої діяльності ставляться обґрунтовано, розглядаючи її як вираз зовнішнього прояву та результат творчої активності й спрямованості особистості. Творчість стає характерною для будь-якої сфери суспільного життя, оскільки вона виникає як результат розв'язання протиріч та є необхідною умовою для прогресивних змін і вдосконалення суспільства.

Мета статті – розгляд актуальності та важливості розвитку творчих здібностей старшокласників на уроках технологій.

Завдання – з'ясувати актуальність розвитку творчих здібностей старшокласників в сучасному освітньому контексті та розглянути підходи до розвитку творчості та інноваційного мислення на уроках технологій.

Виклад основного матеріалу. Творчі здібності особистості представляють собою поєднання її характерних рис і якостей, які визначають, наскільки вони відповідають вимогам певного виду навчально-творчої діяльності та впливають на результативність цієї

діяльності. Самі по собі творчі здібності не гарантують досягнення творчих успіхів. Для досягнення цих успіхів необхідно мати внутрішній стимул, який запускає процес мислення. Іншими словами, це вимагає наявності бажання та волі, тобто «мотиваційної основи».

Кожна здібність представляє собою складну синтетичну якість особистості, в якій об'єднуються різні психічні характеристики, такі як чутливість, спостережливість, особливості пам'яті, уяви, мислення тощо. Ученими виокремлено такі види здібностей (табл. 1).

Таблиця 1

Види здібностей особистості

Здібності	Вияв здібності
Загальні	Впливають на успішність людини в різних видах діяльності (розумові здібності, тонкість та точність ручних рухів, розвинена пам'ять, досконала мова тощо)
Спеціальні	Визначають успішність людини в специфічних видах діяльності, для яких потрібні особливі задатки і їх розвиток (математичні, лінгвістичні, літературні, художні, спортивні). Наприклад, серед важливих складових проєктно-художніх здібностей можна назвати: багатство, глибину, яскравість уяви, пам'яті, фантазії, образного мислення)
Теоретичні	Визначають успішність людини в абстрактно-теоретичних міркуваннях
Практичні	Виявляються у конкретних практичних діях
Навчальні	Визначають успішність людини в навчанні та вихованні, засвоєнні нею знань, вмінь, навичок, формуванні ключових та предметних компетентностей та якостей особистості
Творчі	Визначають можливість відкриттів і винаходів, створення нових предметів матеріальної і духовної культури

Досліджуючи розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання Т. Кіреєва підтвердила, що ступінь запам'ятовування матеріалу учнями значно залежить від того, як він подається, встановивши, що при вербальному способі подачі інформації учні запам'ятовують лише 20% матеріалу. Однак, коли використовувати особистий показ виконання операцій, цей відсоток зростає до 45-60%. Максимальний рівень запам'ятовування, який досягається під час дискусій, пошуків та практичної роботи, становить 75-80%. Враховуючи ці результати, найкраще застосовувати проблемно-пошуковий та навчально-дослідницький методи на уроках. Ці методи дозволяють учням активно залучатися до навчання, дискутувати, шукати рішення та проводити практичні дослідження, що сприяє значному підвищенню рівня засвоєння навчального матеріалу.

У педагогічній практиці учителі використовують метод проєктів, орієнтований на самостійну діяльність учнів, яка може бути індивідуальною, парною чи груповою. Цей метод передбачає виконання певної кількості уроків, в процесі яких розвиваються наступні аспекти:

- розвиток пізнавальних умінь та навичок учнів;
- здатність самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі;
- навички самостійного конструювання власних знань;
- уміння інтегрувати отримані знання з різних галузей науки;
- розвиток критичного мислення.

Метод проєктів дозволяє створити умови для активного навчання та розвитку важливих компетенцій учнів, сприяючи їхньому поглибленому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного та творчого мислення.

Важливо відзначити, що сучасний урок технологій відрізняється від традиційного навчання не лише тим, що на ньому передаються конкретні навички роботи, але й тим, що його метою є підготовка учнів до сучасного життя та формування цінностей особистості, які допоможуть їм в майбутньому.

Уроки з використанням інформаційних технологій стають більш наочними,

інформативними та інтерактивними. Вони економлять час як для вчителя, так і для учня. Такий підхід дозволяє учням працювати у власному темпі, а вчителям – відстежувати та оцінювати навчальні результати, а також наочно демонструвати практичну цінність робіт.

Проект «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» для учнів 10-11 класів спрямований на набуття ними необхідних знань, навичок та умінь у виготовленні виробів, використовуючи різні техніки декоративно-ужиткового мистецтва. Проте, практичний досвід показує, що неможливо охопити всі можливі види цього мистецтва. Це зумовлено численними факторами, такими як індивідуальні смаки, постійні зміни у сфері моди, розширення вибору, призначення та доступ до можливої сировини, а також використання сучасних оздоблювальних матеріалів.

Отож, головне завдання полягає в розвитку в учнів навичок самостійного вибору оптимального виду обробки матеріалів. Ці навички дозволяють учням вивчати та засвоювати більше необхідної інформації і визначати відповідну техніку для кожного конкретного випадку, з урахуванням всіх технологічних вимог, властивостей матеріалів і можливостей використання обладнання.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що однією з найважливіших цілей розвитку творчих здібностей учнів – це навчити їх розглядати в красі навколишнього світу духовне благородство, доброту, сердечність та спонукати виявляти внутрішню красу. Ми вважаємо, що основними методами, які сприяють розвитку творчості й стимулюють учнів до самовираження та інноваційного мислення, є проектна діяльність, майстер-класи, інтерактивні заняття, використання сучасних інформаційних технологій. Важливо надавати учням можливість виражати свою індивідуальність та розвивати творчість, оскільки саме це сприяє їхньому успіху у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Кремень В.Г. Трансформації особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 2 (59). С. 5-14.
2. Литвинова С.Г. Інформаційно-комунікаційні компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2011. № 5. С. 6-10.
3. Кривонос О.М. Основні методики формування творчих здібностей. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/7450/97/> (дата звернення 20.10.2023 р.).
4. Кіреєва Т.С. Розвиток творчих здібностей учнів та інтересу до знань на уроках трудового навчання. URL: <https://genezum.org/library/rozvytok-tvorchyh-zdibnostey-uchniv-ta-interesu-do-znan-na-urokah-trudovogo-navchannya> (дата звернення 20.10.2023 р.).